

J E L E N K Ö R.

25. szám.

Pest szerda martz. 26ikán.

1834.

Foglalat: Magyar és Erdélyország (ülések folyta Pozsonyban; erdélyi diaeta; kinevezések; kemenesali időjárás; n szalontai tűz). Ausztria (dunai hajózás szabaddá tétele). Anglia (a' kamarákban: indítványok a' matróz-fogdozás és gabona-törvény ellen). Franciaország (követházi ülések martz. 6—11ikeig: az egyesületek elleni törvény 's egyebek fölött; Journal des Débats sajtószabadsága; bordeauxi kalmárok kérelme; Constitutionel; Rancé követ 's a' t). Spanyolország (Madridban zavargás; miniszterek 's polgár-katonasági decretum; carlisták). Németország (bajor követ-házi válasz fölrás; hesseni nemes követek) Elegyhírek.

MAGYAR- és ERDÉLYORSZÁG.

Pozsonyban febr. 19kén országos ülés volt mind a' két táblánál. Tanácskozási tárgy a' már isméretes felírások 's ismétezett üzenetek ügye. Kerületekben a' summás pörlekedés tárgyzata folyt. Nádor ő fensége 21kén Pozsonybul Alcsútra utazott el, onnét az ünnepek alatt Bécsbe rándulandó.

Bécsből jött biztos magányos tudósítások szerint, az Erdélyben nem sokára tartandó ohajtott országgyűlésre mint királyi meghatalmazott biztost herczeg Ferdinándot méltóztattott Ő cs. kir. Fölsége kinevezni. Erd. Hir.

Apostoli Királyunk martz. 9ről költ legfensőbb határozata szerint esanádi megyés püspökké Lonovics József egri kánonok 's kir. táblai praelatust; — körösi görög egyesült püspökké pedig Smicziklász Gábor ugyanottani gen. vicariust méltóztatott kegyelmesen kinevezni; továbbá febr. 26ki határozata szerint, a' főhadai parancsnoksághoz Magyarországhban, gazdasági referenssé Kayl Amand főhadibiztost; Slavoniában szinte gazdasági előadóvá egyszersmind főhadibiztossá Prohaszka Kázmér tábori biztost; és Besztercebányán kerületi főhadibiztossá Lefert Ferencz tábori biztost rendelni; végre febr. 21ki legmagasb végzése szerint Osztoich Bazil ogulni határnokozredi őrnagyot, díj-elengedés mellett magyar nemességgel fölrubázni.

Csöngéről: A' hazai 's külf. Tudósítások ez idei 17ik számában ezt olvasók: Veszprém febr. 22. „A' közelébbi igen kellemes napokban ezen vidéki némelly boros gazdák szőlőjüket metszteni báterkodának.“ — És már akkorra mi kemenesali boros — alig boros? — gazdák többnyire meg is metszettünk. Vannak, kik most is látom ködmönben, öreg szürben metszegetnek; vagynak, kik a' borág levezése előtt nem is metszenek. Mellyik fél lesz szerencsésebb? a' jövendő felelni fog. Körünkön a' martz. 11kén, (12kén már nem olly nagy mértékben) orkánként dühöngött rendkívüli szélvész töménytelen károkat tett szüleségin, (takarmányunk) háztetőink, 's

homokosabb vetésinkben; midőn ezt mint öszves kuszálékot, még a' hozzánk egy német mér földnyi távol helyekre is szórva söprötte. A' vidéki erdőségben számos vastag tölgy- és cserfát döntö ki részint gyökerestül, részint derékban tört el. Csak nem mondhatnók: megégtünk tűz nélkül! 16kán bokáig érő hó esett 's a' tél sokkal keményebb mint jan. v. febr. hónapokban. Ugyan a' 11ki iszonyu szél alkalmakor N. Szalonta mezővárosban (Bihar) 137 ház ugyanannyi vagy még számosabb hozzája tartozó épület égett le, 's egyik házban egy anya két gyermekestül. Nem magasztalhatni eléggé Tisza Lajos urnak azon magas emberi szeretetét, melly szerint azonnal a' tűz után, a' szerencsétlenek közül tíz legszegényebb sorsuak házainak fölépítésére, a' helyhöz legközelebb eső erdejéből minden szükséges fát ajánlott.

Pesten a' vakok intézetében a' hónapok utolsó napján tartatni szokott nyilvános vizsgáltatás, e' hónapbul, e' akkor esendő husvéti ünnep miatt következő april 1sőjére vitétik által. Ezt a' szives adakozó emberiség értesítésére.

A U S Z T R I A.

Báró Stürmer, rendkívüli követ Ausztria részéről a' török udvarnál, orosz czár Ő Felségétől a' sz. Anna rend első osztálybeli gyémántos keresztjével ajándékozott meg. — Martz. 12ikén Bécsben az alsó-ausztriai kormány egy körlevelet bocsátott ki, mellyben a' Duna és mellék folyókbéli szabad hajózás, mint eddig némi kiváltságoknál fogva egyedül néhány bécsi 's vidékebeli hajós-egyesületek által gyakorlott, ezentúl más örökös tartományokbeli hajósokra is kiterjesztetni rendeltetik. A' körlevél tartalma, mennyiben Magyarországot is érdekl, következő: A' bécsi 's vidéki hajómesterek egyesületének fensőbb helyről 1798ban martz. 30ikán jóváhagyott rendelkezésük 21dik cikkjében azon kedvezés adatott, hogy jövendőre semmi külföldi hajómesternek, annál kevesebbé idegen hajósoknak megengedve ne legyen Ausztriában akármiféle jószággal megrakodni 's azt a' Du-

nán tovább szállítani; 's ámbár minden kal-márnak, borkereskedőnek, vagy más akárki-nek is, továbbra sem lenne tiltva, áruik el-szállíttatása végett, akárhovávaló hajómester-rel alkuba ereszkedni; mindazáltal jusok ne lehessen e' czélra külföldi hajóst használni, kivévén olyat, ki Bécsbe fát szállít, 's kire 1810 febr. Sikán költ udv. kancellariai hatá-rozat által azon kedvező kivétel kiterjeszte-tett, hogy visszamenet is rakodhassék. A' hajómesterek azóta, ezen nekik engedett jo-got, nem csak minden külföldi, hanem még a' magyar hajósok iránt is olyképen gyako-rolják, hogy ezen utóbbiaknak se Magyaror-szágba visszamenet, se Bécsen tul fölfelé ha-józás esetén, semmiféle szállítást vállalniok nem szabad. Ezen tettelegi korlátozások, men-nyiben azok más tartományokbeli ausztriai hajómesterek ellen gyakoroltatnak, se a' mon-dott hajósi rendelkezés, se valami más tör-vény által igazolva nem levén; sőt inkább a' többi e' részbeni szorgalmi ágak emelkedhe-tése 's a' publicumnak azon szabadsága ellen, melly szerint dolgaiban minden mester szol-gálatjával tetszése szerint élhet; de különö-sen a' magyar hajómesterekre nézve, egye-nesen az 1782. martz. 21iki legfensőbb hatá-rozatba ütköztvén, és pedig annál méltatlanab-bul, minthogy Magyarországon a' más tarto-mányokbeli hajómesterek ellen hasonló köl-csönös korlátozások nem használtatnak: em-lített 's mostanig divatban levő korlátozások ezentul, ha mingyárt idegen külföldi hajósok ellen ideiglen még nem tiltatnak is, ausztriai és magyarországi hajómesterek ellen, 1830. febr. 25ikén költ udv. kancellariai, 's ÖFöl-sége által is legfensöbben jóvá hagyott hatá-rozat következtében, a' nagym. udvari Ka-marának f. 1834. martz. 6iki rendelése értel-méhez képest, jelen körlevél kihirdetése nap-jától kezdve, megszüntetnek 's a' t. Bécs martz. 12ikén 1834. Aláírva: báró Talatzko János alsóausztriai kormány-elnök, és Felner Jó-zsef kormány-tanácsnok.

A N G L I A.

A' matröz-fogdozás eltörlesztéséről a' felsőházban Buckingham ur többek közt eze-ket mondá: „A' matrözt a' négerrel együtt esa-ládjából, 's honjából kiragadják, 's felsősége önkényére hagyják, ütlegekkel zaklatják do-logra, 's ha szökni készül, agyon lövik. Mi különség van tehát az erőszakkal fogott ma-tröz, 's rabszolga közt? Igen is, még is van egy: A' matröz magát szabadszületésü britt-nek hallván mindig neveztetni, a' békót 's in-

seget fájdalmasabban viseli, mint a' nyomás-hoz 's szenvedéshez szokott néger. Mi előtt a' rabszolgaság Nyugotindiában eltöröltetnék, azt állították mindig, ezukrot természetni kény-szerített dolgosak nélkül lehetetlen. Ujabb par-liamenti végzések azonban megmutatták, hogy szabad négernek is megteszik illő bérért azon munkát, melyet eddig rabszolgák vittek vég-hez. E' szokást (az erőszakos matröztfogdo-zást) törvényesnek mondták. Számos példa megczáfolja ezt. Egy eset történt Hullban, mellynek e' ház egyik tisztos tagja szemtanu-ja volt. Bizonyos czethalász-hajó a' déli ten-gerről jött vissza, 's Humberbe akart befutni, midőn a' kir. hadihajó Rover megrohaná, 's el-foglalá. A' czethalász legénysége szülőföldé-re lépni vágyván, 's e' reményében csalatkoz-ván, kapitányát, nehogy a' dologba kevertes-sék, szobájába zárván, fegyvert ragadott, 's a' hadihajó embereiből kettőt megölt. Közülök evégett többen a' yorki törvényszék elibe ál-lították. A' kir. ügyvéd, 's a' bíró erőködtek elhithetni az esküttekkel, hogy az erőszakos matrözfogdozás törvényes, az esküttszék a' panaszlottakat még is fölmenté. Az erőszakos matröz-fogdozás tehát, nem törvényes, vagy törvényessége igen kétséges, de czéljával el-lenkező is. Tegyük, hirtelen háboru, vagy felkelés kénytetné az admirálságot, hogy a' portsmouthi 's plymouthi hajókat rakja meg 's készítse ki. A' hajók esolnakokat küldenének a' partra, fogdozás végett. Azon 20,000 al-kalmas ember közül, kik talán e' két város-ban találhatnának, könnyen befoghatnának az ut-czákon vagy ezret, a' többi 19,000 elijedve pajtásaik sorsán, bizonyosan elillanna, vagy a' városban bujnék el, mivel tudjuk, hogy a' fog-dozők előtt az ajtókat soha sem zárják el. Sőt inkább, a' lakosok tömege a' tengermelleki városokban illy alkalomkor a' matrözök párt-ját fogja. Ha a' fogdomegek matrözököt nem lel-nek, kézműveseket fognak be. Mondhatni erre, ezek a' törvényszékek előtt panaszt tehetnek. Bizonyosan; azaz elhurezolják őket Kelet-'s Nyugotindiába, 's azután kereshetnek törvény-széket, melly igazságot szolgáltatson nekik. A' kézművesek után a' külföldiek jönnek. An-glia 's Éjszakamerika czivódási egyik oka az volt, hogy mi amerikaiakat fogtunk be azon ürügy alatt, mintha azok színlett vagy ál an-golok lettek volna. Más oldalról legderekkab tengeri embereink idegen országokba futnak, Francia 's Oroszországba, Amerikába, 's ü-gyességök és fenytékjök által ezen hatalmak tengeri erejét nevelik. Tudjuk, az utolsó a-

merika
nyilatko
ki ang
gol. H
társas
tön-ró
Talán
ságos.
hogy
25 hó
kött n
bizony
szág v
vén, s
felét,
zetési
hajók
vagy
bé vis
nyozt
kevés
vény
tenger
hozzá
's Mi
menny
től ve
meg,
pöket
ságok
vé les
gosítv
melly
erősz
I. Gr
's rab
munk
jára s
vagy
naiban
alkal
re, d
tént v
dozás
nagy
rodal
beszé
től fo
ezent
matröz
fizeté
továb
10,00
hanen
kody

merikai háboruban Decature commodore mit nyilatkoztata, hogy t. i. egy kapitánya sincsen, ki angol nem volna 's legénysége java is angol. Ha tovább a' külföldiek is elszélesztvék, a' társaság sөprejéhez fordulnak, 's tolvajt 's börtön-róttat tesznek a' britt tengerhad legényeivé. Talán azt hiszik, ez erőszakos rendszer gazdaságos. De mit mond a' ház, ha hallani fogja, hogy Patten admiral nyilatkoztatása szerint, 25 hónap alatt 15 ezer fogdozott matröz szökött meg tőle. Nelson l. is megjegyzé, hogy bizonyos idő alatt 42,000 szökött el; 's az ország veszteségét, fejenként 20 ft. strigel vévén, 840,000 ftra számolja. Ha ezen összeség felét, vagy csak negyedét matrözök jobb fizetésire fordítjuk vala, e' 42,000 matröz a' kir. hajókon maradt, nem pedig kalmárhajókra, vagy külföldre futott volna, hazájába soha többé vissza nem térendöleg! Én magam kormányoztam egy kalmárhajót 's emlékezem, mi kevéssé irtózik egy kapitány 30. 40 szökevény matrözt hajóüregébe rejteni, kik a' nyilt tengeren a' földélre jönnek, 's Angliának istenhozzad-ot mondanak. Tudjuk, hogy d. Pedro, 's Miguel ügyviselőjei annyi matrözt kaptak, mennyi kellett nekik. Embereink tehát vihar-tól veszélytől vissza nem rettennek. Engedjük meg, hogy a' matrözök egy pár hétre házné-pöket meglátogathassák, gondoskodjunk aggságokrul 's a' tengerhadi szolgálat népszerű-vé lesz.“ Az indítványt több oldalról felvilágosítván azt kívánta: neveztessek választmány, melly tervet készítsen, mikép lehetne ezen erőszakos fogdozást végkép megszüntetni. Sir I. Graham ekép felelt: „A' matröz-fogdozás, 's rabszolgaság közt nagy a' különség, ezt munkára kénytik bér nélkül, amannak családjára szinte ugy, mint saját szükségeire gond vagyon, ezenkívül a' szolgálat minden hasznáiban biztos részt veszen. A' béke ugyan legalkalmasb időpont hasonló javítások kivitelére, de tagadom, hogy 1815 óta fogdozás történt volna. Azonban ne higyük, hogy én e' fogdozásmódot védem, én azt a' háboruval együtt nagy rosznak tartom, mellyhez valamely birodalom csak végszükségben fogjon. „Itt el beszéli mikép javult a' matrözök állapotja 1814 től fogva, 's mint igyekszik a' kormány azon ezentül is segíteni. Így nem kaptak p. o. azon matrözök, kik külső réveken állottak egész fizetésüket meg, — mit ezentül már kapnak, továbbá a' zsákmány-osztályban is, ha p. o. az 10,000 fontot tesz, nem 5 fontot, mint eddig, hanem 15 fognak kapni 's a' t. Ezekre támaszkodva ellenszegülők vizsgáló választmány-ne-

vezésnek, mert nem csak szükségtelenek, de a' kormány ebeli terveit megzavarónak is tekintem azt. Fő eszközül ajánlom a' háznak, hogy a' kalmármatrözök pontosan irassanak be, közülök szavazás (ballotage) által választassanak meg azok, kiknek tengerihadba kell menniök, végső szükségre a' fogdozás jogát mindig fentartván. Javaslom továbbá, hogy minden kalmármatröz tartozzék a' hajóseregen tendő kényszerített munka-büntetés alatt beiratása bizonyítványát kezében megtartani. E-mellett könnyíttessék meg az egyházkör hatóságinak, hogy küldhessenek fiukat mind a' status hajószolgálatjára, mind a' kalmárhajókéra. Ehez kapcsolom azt is: könnyíttessék a' mód mellynél fogva kalmármatrözök külföldi állásokon bérökhöz juthassanak.“ A' szónok e' rendszabásokat rövid idő mulva reményli előadhatni, hogy azokat választmányra lehessen bizni. 'S végre engedelmet kér indítványt felhozni: „a' kalmár-matrözököt illető törvények megerősítésére 's javítására 's a' t.“ — A' vita folytában Sir C. Codrington adm. meleg védül lépett föl az erőszakos matrözfogdozást teljesen eltörlesztő indítvány mellett. Robinson, G. F. Young, és Hume uu. szinte. A' ministeri indítvány mellett pedig Elliot és Dundas kapitányok, C. Fleming adm. Althorp l. Torrens ezredes, Lyal es Warre uu. szólottak. Az indítvány 218 szóval 130 ellen elfogadtatott. Martz. 7kén az alsóházban Hume ur indítványára a' gabona-törvény ügyében Evart ur az indítvány mellett szólott, hogy t. i. a' habzó gabonavám évről évre 1 shillinggel kevesbitendő vámmal pótolassék mindaddig, mig a' gabona-kereskedés egészen szabaddá tétethetik. Darlington gr. ellene szólott, 's azon megjegyzésre méltó nyilatkozást adá, hogy ő is szándékozott ezen indítványhoz közelitöt javasolni, de a' kormány egyik tagjától megkérített, állana el szándékától, hogy a' Hume indítvány ellenjei meg ne osztassanak, 's az indítvány maga a' lehető legnagyobb többséggel vettessék el. Thomson Paulett a' kalmártiszttség al elnöke pedig az indítvány mellett. Baring ur ellene. — Feszesen várták már most a' ministerium nyilatkozását, midön Althorp l. egyenesen az indítvány ellen nyilatkozott, 's mindenfelől: halljuk! halljuk! hangzott: Tudják, ugymond, hogy ő személyesen a' mostani gabona-rendszer változása mellett van, de elsőben nem megyen olly messze mint Hume, azután pedig ez időpontot a' változtatásra annál kevesbé hiszi alkalmasnak, minthogy a' kenyér olcsó, a' munka kereste-

lik, a' kereskedés virágzó. 'S így mivel a' nép halomása kevesbült, annak jobb állapotját következteti. A' kormány ezen ülés alatt a' gabona-törvények változtatását se javasolni, se támogatni nem fogja. Azt bizonyítani sem kell, hogy a' kormány Middlesex tisztes képviselőjét (Hume-t) ez indítványra nem hatalmazta fel (halljuk! 's neveltség). Ugy hiszi, egy kabinéti tag sem fog az indítvány mellett szavazni. Van ugyan néhány kormánytag, kinek véleménye e' tárgy felől olly isméretes, hogy őket lehetlen birni az indítvány ellen szavazásra, de ők mint egyes tagjai a' háznak, nem pedig mint kormánytagok fognának szavazni 's ő (Althorp) csak ezt akarta nyilvánítani, de sem egyik se másik szónok mellett vagy ellen szólani nem akart. Erre kacszaj támadván, mondá a' minister: „Azokat, kikkel theoriában megegyezem, ostromlani nem akarom, 's természetesen azokat sem, kikkel ma szavazok. Palmerston l. hasonlólag nyilatkozott. Howick l. (kormánytag de nem kabinetminister) az indítványt támogató, Fergusson Cutlar ellene volt. Mind ezekre Hume meg felelvén, szavazásra került az indítvány 's 312 szóval 155 ellen (többség 157) félrevetett.

FRANCZIAORSZÁG.

A' követházban martz. 6ikán Jacqueminot gen., a' párisi nemzeti őrség tábornok testi fője azon panaszkodik, hogy valamennyi lázadás alatt a' nemzeti őrség szenved legtöbbet, minthogy hét-köznap munkával 's a' csend-fentartással levén elfoglalva, midőn azt hinné, hogy legalább vasárnap pihenhet, még e' napon sem maradhat nyugton, hanem a' rend-fentartás e' napon is az utcákra szólítja fegyverre; pedig mit mondanának, úgy mond a' general, ha a' nemzeti őrség kötelességét nem tenné? 's a' t. Későbbi levelek azonban állítják, hogy a' nemzeti őrség ellen gyanakszik a' kormány inkább mint bizik, ugyanazért olly ritkán 's olly gyéren szólítja elő, mint csak lehet, 's mellőzhető. — Az egyesületek ellen indított törvényterv nagy zavarba hozott mindent Strassburgban 's környékén, hol az egyesületek szaporán elterjedtek, 's tagjaik tisztes nyugalmas polgárok. E' törvény-végrehajtás inquisitori nyomozást kívánna, 's még a' családokba tolakodást is. Hogy azonban törvényszéki üldözés a' titkos társaságok ellen semmit sem használ, itt a' restauratio eléggé megmutatta. — A' Journal des Débats következőt mond a' sajtószabadságról Franciaországra nézve: Korlátlan szabadság! mi a' korlátlan szabadság? Valamennyi

más jognak elnyomása, önkény és semmi más! A' zsarnokság ezer alaku, ezerfélekép gyakorolják azt. Van monarchiai, respublicai, és aristokratiai zsarnokság. Saját állandó bélyege az, hogy az valamennyi jogot egyetlen jognak, valamennyi érdeket egyetlen érdeknek, valamennyi szabadságot egyetlen szabadságnak áldoz fel. A' sajtónak van joga szabadságra, ki tagadja ezt? de a' polgároknak is joguk van rendre. A' sajtó jogai Franciaországban elég nagyok, csak azt kívánják tőle, hogy ott állapodjék meg, hol szavai tetteleg lázadásra, gyilkosságra, 's polgárháborúra vezetnének. A' kiváltság mindent mondhatni, mindent tehetni a' szenvedélyek felgyújtására, nem a' legtűrhetlenebb kényuraság e? Azonban ügyeljünk rá, minden kényuraság visszahatást szül. Minden az elnyomó érdek által megsértett érdek, minden a' bitorló szabadság által elfojtott szabadság előbb utóbb e' kényuraság ellen támad. Nincs ezer példánk? Ne feledjük: minden korlátlan szabadság, hamar önkényre fajul, melly visszahatást szül. A' sajtószabadság is, ha minden fékből kivetkezik, e' törvény alatt van 's el fog veszni. A' rozsok, mellyeket okozott, rá fognak torlani. Országunk kifárad benne, mint a' klubokban, mellyek az imént nyert szabadságban, az olly igen esdekletben, annyira tetszének magoknak. Ki fog benne fáradni, mint a' beszédek-, indítványok-, 's választásokban 's egész zajos politikai életében annyira eltikkadt, hogy még az önkényt is türelmesen viseli. Ki fog beünnökölni fáradni, mint végre még a' dicsőségben is kifáradt.

A' Revue de la Corse bizonyosnak állítja, hogy Pozzo di Borgo parancsot kapott O Felsége az orosz czár nevében Napoleon ajacioi emléksobrára 100,000 frankot aláírni. — A' követházban martz. 8ikán több kérelem forga fen 's közöttük egy, melly X. Károly Hamban fogva tartott ministerei feltétlen megkegyelmeztetni kívánja. Lachère ur véli, hogy a' kegyelem napja most érkezett el. Különösen Chantelauze urért esdeklett, kinek szelid erkölceit igen magasztalá, 's meg nem magyarázhatja magának, miképen írható ama' híres kir. rendelést alá. A' kamara napirendére ment által. — Bizonyos Lechevallier nevű szabó, mult vasárnapi lázadásban kapott sebéből f. hón. 7ikén megholt, 's a' Journal de Paris, minthogy e' történet a' ministerek állítását, hogy ártatlanok is megsebhettek, megczáfolja, azt mindenkép magyarázgatni ügyekszik, mikép volt L. ur épen olly ponton egy

soport lázasztók közt, kik a' hatósági őrséggel keményen viaskodtak, és sebhede véletlen történt. Mondja még azt is, hogy törvényszéki nyomozás van ügyében rendelve. — Salverte követ nyilvános levelekben mindenkít felszólított, kik a' 22. és 23ikán elkövetett erőszak ellen panaszt akarnak tenni, vagy közlésök volna, hogy írásban körülményes előadással, aláírással v. bizonyossággal ellátva tegyék azt, 's hozzá folyamodjanak. —

A' verneuili választó gyülekezet háromszori szavazás után Rancé urat, a' kormány kijelöltjét 141 szóval, Treichard ur, az oppositio kijelöltje ellen, ki csak 126 szót nyert Dulong ur helyébe követnek választá. — A' szajnai törvényszék által a' braunschweigi Károly hg. ellen gunyírás végett már előbb egy évi fogságra, 2000 frank birságra 's 100,000 frank kárpótlásra makaesságban elítelt Chaltas kapitány febr. 25ikén e' törvényszék előtt megjelent, hogy ezen ítélet visszavételét kieszközölje. A' törvényszék azonban előbbi ítéletét megerősíté. — A' Constitutionel elveit látszik változtatni akarni; Jal ur előbbi egyik szerkesztője, levelet közöl nyilatkoztatásul, hogy a' Constitutionnel meg nem egyezhetvén, számára többé írni nem fog. Jal ur általjában szabadelmű férfi, 's a' restauratio ellen munkált. — Utódjának (successorának) Miel urat nevezik a' X. Károly felkenetéséről irt munka szerzőjét, mellyben előadja: mikép a' király visszatérével jó Páris városába még a' természet is örült, 's minden felhőlepett eloszlott. — A' National azon kérelemre, mellyben a' bordeauxi kalmárok Franciaország délszakát az éjszakitól vámvonallal kívánák elválasztatni, következőt mond: „Meg akarjuk mutatni, hogy mi jobb Francziák vagyunk mint ama' fülöpös kérelmezők, kik a' haza feldulatását javasolják. A' földegység 's igazgatás egyenlősége kérdésében az eskütszék oly lázadó mint mi, 's el fogja-hinni, ha mondjuk, hogy mi a' legsajnálhatóbb monarchiát, az auguszt. 9ikeit, Franciaország egységével, a' megszakadt, feldarabolt, belső vámvonallal elbarázdált Franciaországnak elébe tesszük még akkor is, ha szövetséges nevet viselne az republicai elnökséggel. —

A' biztosság sulyosítá az egyesületi törvény büntető részét, megróván azokat is, kik lakjokat illy gyülekezetekre kölcsönzik: a' választó gyülekezetek azonban kegyelem gyanánt kiveszi birság alul. Nem tudjuk a' kamara, e' már is tulságos visszatörést elfo-

gadja e. Valóban franczia szívet aláz e' szomorító állapot, összehasonlítva Anglia előlépéseivel. Itt nincs visszalépés. A' menés, a' politikai javítás-pályán lassu, de bizonyos 's tartós. — Párisi levél szerint: A' 400 millió függő adóssághoz ujdun 80 millió járult, mellyet majd szabályos kölcsönné kell tenni. Lehetetlen, ugy mond, Humann, hogy e' hiányok évenként tartsanak, mellyeket majd minden másod évben kölcsönné kell alakítani. Már szinte minden kútfő ki van merítve, 's nincs egyéb hátra takarékoságnál. A' polgárság sértve, a' nemzeti őrség feloszlatva, vagy gyanu alatt, a' sereg megbántva, a' nép ingerelve van. — Lajos-Fülöp népszerűségét (populáritását) igen elveszté. A' nép botrányoztató dalokat zeng 's a' t.

A' követházban martz. 11kén a' karzaton nagy tolakodás volt, és számos ékes asszony-ság is jelen. A' napirend az egyesületi törvény vitájára kerülvén Audry de Puyraveau szóláshoz fog, de azt csak hamar de Ludrenek engedi át. Ez mondja: „Ezen törvényjavaslat a' társasági rend egyik alapját érinti. Az ember egyéb állatoktól önkényesség (Spontaneitát) által különbözik. E' nélkül egyedül csak ösztönnek engedne. Az ember lényegére (essentia) nézve előhaladó, 's a' haladás egyik feltétele az egyesület szelleme. Ki alapította meg a' kereskedési hitelt,? Ki ásott csatornákat, ki emelt vasutakat? Egyesületi szellem. Miért ostromolja már most a' kormány azt, a' helyett, hogy benne támaszt keresne? Mert a' kormány már régen hátra biczeg. A' nemzetet kellett volna megkérdezni. De a' nemzet nem áll csupa kiváltságosakból, hanem olyanokból is, kik jogot 's kenyeret várnak, 's kiknek se jogot, se kenyeret nem adtak. (morgás a' centrumban) A' kormány félt, azért másokat is ijeszteni akart. O a' válto-tözsereknek (agioteur) azt mondá: jertek hozzám, a' lerovás ünnepén részetek lesz; az aristotáknak, kik fényes fellépte által elhagyák magokat csábítatni: jertek hozzám, a' mit vesztettek, vissza fogjátok ismét nyerni; 's így talált szép szót a' juliusrevolutio minden ellenségeire nézve. Hát a' népnek mi rész juta? Inségben sinylett, ha esendes volt, 's kartácsal üdvözlötték, ha panaszkodni mert. (hosszu morgás) Így láttuk azon férfiakat, kiket a' juliusrevolutio hangosan üdvözle, megválni a' kormánytól, 's elhagyni a' nyilvános tisztségeket, mert átlátták, hogy lehetetlen azokat jól viselniök. Mi történt? a' republicanus párt megerősödött. A' kormány Grenobleban, Lx-

onban, Párisban vért ontott, a fővárost ostomállapotba tette, 's úgy bánt vele, mint hódított országgal. A' kormány a' nemzeti őrséget baromi módra oszlatta szét, mi többnyire azért történt, mert olly főket választott, kik a' kormánynak nem tetszének. A' kormány a' sajtót hallatlan szigorúsággal üldözte, ugy szinte az egyesek szabadságát is 's minő csendtisztséggel? (uj morgás) A' törvények, mellyekkel Napoleon megelégt, 's mellyeket a' restauratio sulyosítani nem mert, azon hatalomnak nem elegendők többé, melly magát a' nemzeti köz akarathól származottnak nyilatkoztatja. Az eskütszék neki többé nem elég. A' törvény, mellyet ránk akarnak tolni, főkép az emberjogok társasága ellen van irányozva. E' társaság soha sem eskütt össze. Olly polgárokból áll az, kik eléggé felvilágosultak azt érezni, hogy a' kormányt csak folyvást cselekedni kell hagyni, 's hogy ő maga saját legveszélyesb ellensége. (tetszés a' széleken) Ha a' nemzet egykoron az emberjogok társasága elveit helyben hagyja, kötelességének fogja nézni a' fegyverhez nyulást. En a' zendülést nem a' csendőrségnek, hanem az inségnek tulajdonítom. Az emberjogok társasága, ha tudná, hogy elveiben a' nemzet osztozik, nem lázasztana, hanem csalázna. (nagy forrongás) A' követház nem fogja türni, hogy a' kormány olyan pályára térjen, melly a' nemzetet félelmes történetekbe döntené. A' követház nem fog a' kormány önkényi eszköze lenni akarni.

— Keratry ur: az egyesületeket osztályozza, 's azt igyekszik megmutatni, hogy minden nagy, egyesek szüleménye. Továbbá arról vádolta az egyesületeket, hogy az 1793ki időket hozzák vissza. „Ki a' francia nemzet képviselője? ugy mond, a' királyszék. Ideje, hogy Franciaország magát munkájában megbecsülje. — Portalis ur: Ha hinném, hogy az egyesületi törvény a' polgári czivódást enyhítené, a' szakadásokat megsemmisítené, a' pártokat egyesítené, a' hitelt 's ipart emelné, bennünket lázadásoktól a' hivatalos 's félhivatalos agyonverőkkel együtt megmentene, 's a' nemzeti őrségnek nyugalmat szerzene, nem vonakodnám mint ember, mint polgár, mint törvényszéki személy, 's mint követ a' törvény mellett szavazni. De mivel belsőkép meg vagyok győződve, hogy e' törvény csak a' nyilvános rendet bontja meg, a' törvényhatóságokat felzavarja, összeesküvéseket, 's lázadásokat támaszt, 's a' nemzeti őrség föllépését még gyakrabba 's kinosabbá teszi; mivel meg vagyok győződve, hogy e' törvény

a' kormányt bélyegzi meg, 's azt gyengíti, mert utálatos inquisitiót, titkos politiaát, állít fel, a' törvényjavaslat ellen szavazok. Az egyesületek befolyásától politikai dolgokban igen rettegnek. Igen is arra valók, hogy némelly férfiak nevét híressé tegyék, de kormányokat nem buktatnak meg. Igen ismét társaságnak köszönjük legtöbb ministerinket kik azon padokat díszesíték, mellyek előtt szólok, 's annyiban a' „segíts magadon, az ég is segítend“ nevű társaság az országnak nyomos szolgálatot tett; de hogy katonákat, puskákat 's a' t. adott volna, nem tudom; honnan a' politikai társaságok nem annyira hatalmas eszközök zendíteni, mint a' lázadásokból hasznot huzni. A' ministerek féktelen, politikátlan, 's alkotmányellenes törvényt javaslanak. Féktelen a' törvény, midőn az az ember 's polgár természetes, elidegeníthetlen jogait bántja, 's a' kormány elvét elundokítja; politikátlan, midőn valamelly dynastia ellenségei számát 's ezek rossz szándékát jogsítja; végre alkotmányellenes, midőn az alkotmányt sérti.

A' frankfurti ujság következőt mond a' minister-felelősségről: Angliában 's Franciaországban a' Charták (alkotmányok) azon elvet állították fel, hogy a' ministerek felelősek, 's hogy a' király egyedül semmi törvényt, semmi rendelést alá nem írhat, mint-hogy a' minister aláírásának az czélja, hogy rá vettessék a' felelősség terhe, 's az a' királyról elháríttassék, ki azon aláírás által minden további felelősség alól felmentetik. Azonban, ugy végzi czikkelyét az említett ujság, a' ministerek felelőssége a' király sérthetlenségét, ha az a' törvényeket megszegi, még sem biztosítja mindig.

SPANYOLORSZÁG.

Párisi ujságok martz. 1sőjeig közlenek Madridból híreket. 21iken decretumot adott ki a' regens-királyné, mellyben az angol és francia királyt az arany gyapjas rend tagjaivá nevezé, hogy, a' decretum szavai szerint jeleiket adhassa szives barátságának az említett fölségek iránt. Frias hg. és Florida Blanca gr. kapják a' megbizást Ő Fölségeiknek a' rend díszjeleit megvinni. — Cataloniában, a' város-katonaságot illető új törvény kihirdetése után, mint a' Messenger mondja, gen. Llauder bizonyossá tevé a' népet, hogy e' rendelkezés náluk soha erőbe nem lép, 's a' cataloniai fenálló nemzeti katonaság szerkezetében általa legkisebb változás sem fog történni. Ha talán nem tetszenék a' ministeriumnak,

majd annak idejében meg fog érte felelni, minthogy kezében van a királyné parancsa, melly őt teljes hatalommal fölruházza, cselekedni akármit 's használni minden módot 's eszközt a' tartomány nyugalma föntartására. De a' ministerium már maga is tett némi módosítást a' nevezett új törvényen; kélik azonban, hogy mind e' mellett sem fog jóvá alakulni a' kedvetlen benyomás, mellyet a' régiebb decretum első kihirdetése a' népnél okozott. Burgos a' decretum gyártója ugyan még ministeriumban van, de ez által csak neveli az ingerlettséget mind maga mind társai ellen, Rosát kivéve, ki a' nép bizodalmit folyvást nagy mértékben bírja; a' többi előbb utóbb kilépni lesz kénytelen, mivel részint, mint Imaz, Gareli és Figueroa, hivatalra nem ügyesek, részint mint Burgos Zarco a' kapdosott népszerűséget régen eljátszották. A' kölcsön ügye, mióta e' ministeri habozás uralkodik, ismét a' régi dugában van. — Geronda vidékén újabb carlista mozdulatok vétettek észre 's a' hatóságok munkásságban vannak azokat az új város-katonaság mentülelőbbi föllállításával megigázni. Reménylik, hogy Quesada, ki Valdes tisztébe lépett, ezen elődjénél a' hadi munkálatokban szerencsésb lesz. A' dolog eddig úgy áll, hogy 18,000 főnyi rendes sereg, melly a' fölkelt tartományokban munkálkodik, teljességgel képtelen a' 8—10 ezerre menő felkölteket csendességre hajtani.

Párisba martz. 4ikeig terjedő tudósításokat vettek Madritból, mellyek azon napokban a' fővárost teljes nyugtalanságban voltak hirtetik. A' főbb mozgást így közlik az egyes újságok: Gazetta: 2ika éjjelén a' Toledo-utczában egyik épületben az úgy nevezett El-Paradiso-ban némi zajongás jelenségi vétettek észre, mellyek utóbb nyilvános zendülésre mutatkoztak. Az épületben gyűlve volt csoport lázasztó lárma közt támadáshoz fogott 's a' körülálló népet fegyverrel kényszeríté részükre állani. A' hatóságok és katonaság későn értesítettvén a' mozgás felől, mikorra oda érkeztek, a' szomszéd utczai polgárság 's más összeállott előkelők már lecsilapíták a' zajt; kettő a' támadók közül megöletett, többen megsebesítettek, 's a' kik szaladni próbálkoztak, jól elverettek 's megköztöztettek. Így a' csoport közül egy sem menekvén ki, egész tömegestül tömlöczre hajtattak. A' királyné további zendüléstől tartván, a' befogottak rögtön elíteltetése 's bővebb nyomozás miatt, más nap katonabiztosságot rendelt, melly ezután minden hasonló zen-

dítőkrül nyomban ítéletet hozzon, 's a' tartományokban is mindenütt állíttassék fel, hol is tagjait a' főkapitányok nevezzék ki. A' toledo-utczai zavargók elíteltetése folyamáról minden 24 órában tudósíttatni kíván. A' Boletín de Comercio e' zavargás fejeiül a' felosztatott kir. önkényteseket nevezi, kik már néhány éjjel egymásután üzék e' játékot 's a' Cebada népkertben a' királynéhoz hívekre tüzeltek is, éljen V. Carlos-t kiáltoztak 's a' t. most pedig erősödve érezvén magokat, a' Toledo-utczában az általuk V. Carlos kastélyának keresztelt házba vonultak, kitűzék a' zendülési zászlót 's nem távoztak helyükről, míg közülök 7—8 mingyárt helyben agyon nem lövetett 's vagy 30 megsebesítettek. Az El-Siglo ollyakat is említ elfogatva, kiket eddig a' királyné leghivebb embereinek tartottak. Sokan kaptak a' katonák közül is sebet, minthogy a' bősüzt támadók őket mindennel, a' mit érhetek, ütötték, hajigálták. — Egy privát levél után a' kir. főtörvényszék tagjai közül számosan, mint nyilvános carlosíták, hivatalaikból elbocsáttattak. — D. Carlos egy decretumot adott ki, Leon püspök igazságministere aláírásával, mellyben az insurgeseknek keményen meghagyatik, hogy a' királyné hívei közül egynek se kegyelmezzenek, ki fegyveresen kerül kezökbe. Financzministeréről, bizonyos Tassin urról, beszél, hogy igen nevezetes kölcsön-summát eszközle ki, 's e' miatt nem tapasztalni a' carlosítákat pénz szükében. — Kevésben múlt a' napokban, hogy Ciudad-Rodrigo vár don Carlos kezére nem jutta; már minden készület 's feladási alku el vala intézve, midőn az irományokat egy valaki a' kormányhoz juttatá, 's így a' csel meggátoltathatott. — Martz. 1sőjén a' város-katonaság iránt új határozat hirdettetett; megengedteték t. i. azon helyeken, hol már különben is némi polgár-katonaság, akár „izabellai önkénytesek“ akár „polgár-katonák“ nevezet alatt szerkeztettek, ez őrségeknek további főnmaradhatása 's az előbbi decretumnak erőbe nem léptetése. Mind e' mellett is a' mondott előbbi decretumot, martz. elején st. Sebastianban, a' nép utca közepén égette meg. Sevillaban azzonnal feloszlott az egész nemzeti őrség, mihelyt a' decretum kihirdetteték; hasonló történt Valladolid, Santander és Salamancában. Minden hirlap gáncsolja e' rendszabást, 's kemény kifejezésekben szólítják föl a' ministeriumot ollyatén intézetek tételére, mellyek az ország megszabadítására czélirányosak le-

hessenek; sürgetik továbbá a' ministeri felelősség behozatalát is. — A' hadi történetek nyugtatóbbaknak mutatkoznak. Azon 400 insurgens, kik Castiliába ütöttek, elfogatván, az ottani főkapitány parancsára Valenciába kísértettek. Bilbaobul hasonlóan 70 fogoly vitetett Santanderbe, hogy onnét, az amerikai gyarmatokba deportatióképen szállíttassanak. Martz. 31kán Oonateban épen akkor lepetett meg a' biscayai felkölt tábor, midőn ételhözült, 's innét igen számosan kerültek fogságra, a' többi pedig, fegyvereit jobbra oda hagyva futásnak eredt; több mint 800 puská és bőséges élelem maradt a' kir. seregeknek zsákmányul. Egyébiránt a' baski tartományok kormányzója, a' helybeli hadi költségek tettemessége miatt a' ministeriumtól fölhatalmazást kapott, az adót a' szükséghez képest fölrugtatni, 's annak viselését a' papságra is kiterjeszteni. Zumalacarreguy és Eraso a' természetlen Erro völgyből fölkászolódván seregekkel az arragoniai széleken túl huzódtak, magokkal fogva vivén a' birákat 's előkelő földbirtokosokat egy faluból, melly merész volt 10—12 lovas insurgenst, kik a' helységet élelmért zaklaták, egyről egyig megöldözni.

NÉMETORSZÁG.

Martz. 12kén a' bajor követház válaszfelirást szavazott a' kir. beszédre, mellyből következő helyeket közlünk: Kir. Főlséged székéhez járulunk, élénk hálával eltelve fáradozásáért, mellyek képesek voltak Porosz és Szászországgal, Hessen választó 's nagy fejedelemsséggel úgy szinte a' thüringi tartományokkal vámegyesületre lépni. E' nagyszerű munkát — örömmel mondjuk — jótékony hatásiban az ország nagy része már is érzi 's olyanak isméri el 's a' t., egyébiránt az egész válasz a' kir. beszéd hű viszhangja; következő helyen azonban magától is mond valamit a' követház: Sajnáljuk azon rendetlenségeket, mellyek az utolsó országgyűlés óta az ország némelly kevés helyein történtek. Bár feledési lepellel födné a' kir. nagylelkűség ama' tévedéseket! Valóban, a' bajor nép jó érzelmű, távol minden pártosságtól, 's elcsábíthatatlan, sőt idegen minden olyan ujitástól, melly a' fenállót tekintet nélkül meg akarná semmisíteni, 's boldog is törvény-alkotmánya birtokában, mellyhez Főlséged ismétlett bizonyításnál fogva erősen ragaszkodik 's a' t. — A' Hessen nagyhercegségi kormánylap előadja a' választható 's választó nemes telek-

birtokosok számát, homnan kitetszik, hogy a nagyfejedelemsségben csak 11. olyan nemes telekbirtokos vagyón, millyent szavazhatásra 's választásra az alkotmány kíván (30 év, 's 300 f. évenkénti adó). Ezen 11. telekbirtokos 6 követet választ, 's küld a' második kamarába.

ELEGY HIREK.

Spanyol-Amerikából azon hír érkezett, hogy Texas tartományban nyugtalanságok ütöttek ki, minthogy e' tartomány az éjszakerikai egyesült státusokhoz akar csatlakozni. — A' badeni kormány azon vámegyezésben, mellyet előlegesen Schweizzal 1826-ban kötött, némelly Schweizzra nézve ártalmas változásokat készül tenni. — Az orosz 's török közt ujdun kötött szerződés Törökország határait Persia felé kijebb terjeszti. — Mi tökéletességre jutottak már a' tengeri utra olly szükséges idő-mérők (Chronometer) készítésében, mutatja, hogy 57 időmérő közül, mellyek 1833ban a' greenvichi (Anglia) kir. csillagász-toronyban jutalomnyerés végett felügyelés alatt állottak, csak kettő volt, melly egész év alatt egyetlen másodpercet hibázott, két év előtt Vebster ur két időmérője nyere el a' jutalmat, mellyek $\frac{4}{5}$ másodpercznyi (szorosabban 0, 81. és 0, 85.) hiányu volt. — Würzburgban 's vidékin febr. 22kén igen nagy zivatar volt, szélvénsszel 's fergeteggel vegyülve. A' közel Grettstadtban a' villám az isteni szolgálat alatt az egyházba ütött, 's Keller nevű, miséző káplánt agyonsújtá. —

Haagában martz. 31kán ítéltetett el Polari Constant, másképp Carrara, az Orániai hg-asszony gyémántjai tolvaja. Büntetésül 15 éves fogság 's kitétel volt kérve. A' törvényszék pedig 1 éves fogságra 's kitételre ítélte. Noha gyanítják, hogy a' lopást nem egyedül követé el, mint állítja, de bebizonyítani ellene az ellenkezőt nem lehet; 's minthogy társai sehol sem jelenték magokat, azt hiszik, hogy azokat megölte. — Ujyorki levelek febr. 11ről jelentik, hogy a' kereskedési érdekek még folyvást szenvednek, mivel még mindig új bukások (banqueroutte) történnek 's a' pénz olly ritka, hogy szinte 2 kell száztól egy hónapra fizetni. A' senatus választottsága (Ausschuss) tudósítást készített az elnök által a' banktól elvett nemzeti pénzekről, 's e' rendszabást igen ócsárolja. Véleménye szerint a' pénzek visszavétele hirtelen, idéttlen, 's általában szükségtelen volt annál inkább, hogy annak igen szomorú következései vannak.